

Bruxelles, 25 aprilie 2024
(OR. en)

8947/1/24
REV 1

SOC 279
GENDER 64
ANTIDISCRIM 58
EMPL 164

NOTĂ

Sursă:	Președinția
Destinatar:	Comitetul Reprezentanților Permanenți / Consiliul
Subiect:	Femeile în viața publică - <i>Dezbattere de orientare</i>

În anexă, se pune la dispoziția delegațiilor o notă de orientare elaborată de președinție, în vederea dezbaterii de orientare privind subiectul sus-menționat care va avea loc în cadrul reuniunii Consiliului EPSCO din 7 mai 2024.

Femeile în viața publică*Dezbateri de orientare***Îmbunătățirea reprezentării femeilor în procesul decizional**

Egalitatea de gen este un drept al omului și un principiu fundamental al UE, consacrat în tratate și în Carta drepturilor fundamentale. Obiectivul îl reprezintă o Uniune a egalității, în care femeile și bărbații, fetele și băieții, în toată diversitatea lor, să fie liberi să își urmeze calea aleasă în viață, să aibă șanse egale de a prospera și să poată, în condiții de egalitate, să participe la societatea noastră europeană și să o conducă.

Ca rezultat direct al angajamentului politic sporit în acest domeniu, Comisia Europeană conduce prin puterea exemplului, având pentru prima dată în istorie atât un colegiu al comisarilor echilibrat din punctul de vedere al genului, cât și un comisar responsabil pentru egalitate. Toate instituțiile UE au înregistrat progrese notabile în cursul mandatului actual, grație unor inițiative legislative menite să promoveze egalitatea de gen în toate dimensiunile sale. Este imperativ ca, în structurile lor, procesele democratice și partidele politice să ducă mai departe aceste progrese, să fie favorabile incluziunii și să reflecte diversitatea societății europene.

Cu toate acestea, în ciuda eforturilor îndelungate și a progreselor incontestabile, femeile continuă să fie subreprezentate la majoritatea nivelurilor procesului decizional politic și în alte sfere ale vieții publice, în special în ceea ce privește funcțiile ministeriale și alte funcții executive. Datele de la nivelul Uniunii Europene, furnizate de Institutul European pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați (EIGE), arată că femeile reprezintă, în medie, 39,5 % dintre deputații în Parlamentul European și 32,8 % dintre membrii parlamentelor naționale din statele membre ale UE, înregistrându-se mari disparități geografice. În medie, femeile dețin numai 32,9 % din posturile de miniștri de rang înalt și doar 35,7 % din mandatele de membri ai adunărilor regionale. Paritatea deplină sau echilibrul de gen în ceea ce privește reprezentarea politică există în doar câteva state membre ale UE.

În plus, datele sunt mult mai puțin încurajatoare atunci când se analizează în mod specific echilibrul de gen din cadrul parlamentelor și al consiliilor locale și regionale în ceea ce privește funcțiile de președinți și de președinți ai organelor parlamentare sau în ceea ce privește principalele funcții nealese. Există în continuare o segregare de gen care afectează portofoliile ministeriale și apartenența la organisme de lucru parlamentare, putând fi constatată o puternică corelație între sferele dominate în mod tradițional de bărbați (apărare, finanțe) și cele cu o proporție mai mare de femei (politică socială, educație), pe de o parte, și impactul legislativ și bugetar, pe de altă parte, în avantajul politicilor dominate de bărbați.

Dintr-o perspectivă intersecțională, cifrele privind participarea femeilor aparținând minorităților etnice, a persoanelor LGBTIQ+ sau a femeilor cu handicap sunt incomplete, indicând totuși proporții foarte scăzute, ceea ce este un semn al unei reprezentări limitate a grupurilor minoritare și a punctelor de vedere ale acestora.

Obstacole în calea reprezentării egale a femeilor în funcțiile politice și executive

Femeile care participă la procesul decizional politic se confruntă cu obstacole care sunt înrădăcinate în diferite contexte culturale, economice și politice și în diferite sisteme electorale.

În primul rând, există **obstacole vechi și bine-cunoscute care continuă să le împiedice sau să le descurajeze pe femei să asume funcții de decizie politică**, cum ar fi:

- stereotipurile de gen și prejudecățile de gen înrădăcinate în mentalitatea comună continuă să aibă un impact negativ asupra femeilor: modul în care sunt crescuți băieții și fetele și stereotipurile negative ale femeilor și bărbaților, inclusiv cele propagate de mass-media, limitează și mai mult aspirațiile profesionale și interesul femeilor față de funcțiile de răspundere în timpul carierei lor;
- o cultură politică dominată de bărbați la nivelul partidelor și al instituțiilor politice: modul în care sunt organizate partidele politice în calitate de porți de acces către funcțiile politice, de exemplu sub aspectul procedurilor de recrutare, admitere și selecție, are un impact negativ asupra șanselor femeilor de a obține funcții de conducere;
- problema asigurării îngrijirii și a echilibrului dintre viața profesională și cea privată: multe lidere se confruntă cu un volum de muncă copleșitor și cu programe de lucru foarte lungi, în timp ce responsabilitatea pentru efectuarea muncilor casnice și pentru îngrijirea copiilor și a persoanelor în vârstă este încă împărțită în mod inegal;

- alocarea inegală a resurselor-cheie, cum ar fi timpul, mijloacele financiare și rețelele politice;
- sistemele politice în sine pot constitui un potențial obstacol instituțional: sistemele majoritare sunt mai puțin eficace în a promova alegerea femeilor candidate decât sistemele politice care se bazează în întregime pe reprezentare proporțională sau care includ un element de reprezentare proporțională;
- acoperirea mediatică a politicienilor și liderelor reflectă în continuare prejudecăți de gen, politicienilor fiindu-le acordată o atenție mult mai redusă (cu 17 % mai puțin decât bărbaților), în timp ce modul în care sunt prezentate este adesea rezultatul stereotipurilor de gen (Van der Pas & Aldering 2020);
- lipsa modelelor feminine de urmat, ca o consecință a obstacolelor menționate mai sus.

În al doilea rând, **au apărut obstacole noi și dificile care le împiedică pe femei să se mențină în funcții de decizie politică sau care le obligă să le părăsească prematur**, în special:

- violența și hărțuirile împotriva politicienilor, dar și împotriva altor femei aflate în poziții de conducere au un efect disuasiv puternic asupra tuturor femeilor care iau în considerare o carieră în viața publică: multe politiciene și lidere pleacă înainte de sfârșitul mandatului lor sau nu rămân la putere mult timp;
- nivelul abuzurilor și al violenței îndreptate în mod disproporționat împotriva femeilor implicate în politică și în viața publică pentru simplul motiv că sunt femei reprezintă o preocupare din ce în ce mai mare: în timp ce bărbații se confruntă în principal cu abuzuri mai generale și de natură politică, politicienele se confruntă cu abuzuri motivate de identitatea lor de gen, cele aparținând minorităților etnice suferind cel mai ridicat nivel de abuzuri;
- mărturiile actualelor și fostelor politiciene care au vorbit public, în contextul mișcării *#MeToo*, despre experiențele lor personale de hărțuire sexuală reprezintă un alt motiv de îngrijorare. Există în continuare o lipsă de garanții interne împotriva sexismului, a hărțuirii și a hărțuirii sexuale, precum și carențe legate de raportare și de responsabilitatea efectivă în cadrul partidelor și al parlamentelor. Candidatele și parlamentarele raportează, de asemenea, o lipsă de sprijin și de solidaritate interpartinică atunci când sunt victimele abuzurilor.

- cercetările arată că politicienele sunt atacate de până la trei ori mai frecvent decât politicienii, în special în mediul online (Daniele, Dipoppa, Pulejo, 2023). Violența împotriva femeilor în funcții de decizie este larg răspândită și s-a mutat din ce în ce mai mult în lumea virtuală, luând inclusiv forme noi, cum ar fi imaginile înfățișând nuduri generate pe calculator, materialele video fără consimțământ (imagini *deepfake* ce simulează scene intime, exhibiționismul cibernetic) sau urmărirea cibernetică. Totodată, deși violența online este în sine extrem de intimidantă și traumatizantă, se poate întâmpla ca ea să precedă și forme de violență offline, conducând, în situații extreme, la feminicid, ca în cazul asasinării deputatei Jo Cox în Regatul Unit. Persoanele LGBTIQ+ și candidatele aparținând grupurilor minoritare sunt, de asemenea, vizate în mod disproporționat.

Mecanisme de promovare a egalității de gen în funcțiile politice

Subreprezentarea femeilor în procesul decizional este o problemă multidimensională. Măsurile care trebuie luate nu se referă numai la sistemul electoral sau la partidele politice, ci au un domeniu de aplicare mai larg, care include și politici privind echilibrul dintre viața profesională și cea privată, precum și politici de combatere a violenței de gen, de sprijinire a unei repartizări mai echitabile a responsabilităților casnice și de îngrijire și de depășire a stereotipurilor de gen. Studiile arată, de asemenea, că, pentru a spori și a menține numărul femeilor în structurile de putere, precum și pentru a valorifica pe deplin talentele femeilor, este necesar să se creeze un mediu favorabil incluziunii pentru toți, inclusiv pentru femeile din grupurile defavorizate. Astfel cum s-a reamintit în Strategia Comisiei privind egalitatea de gen 2020-2025, femeile reprezintă un grup eterogen și se pot confrunta cu discriminare intersecțională în funcție de mai multe caracteristici¹. De exemplu, femeile cu handicap se confruntă frecvent cu obstacole în exercitarea drepturilor lor, inclusiv în ceea ce privește participarea la alegeri și implicarea în procesele politice și decizionale.

¹ Articolul 10 din TFUE prevede: „În definirea și punerea în aplicare a politicilor și acțiunilor sale, Uniunea caută să combată orice discriminare pe motive de sex, rasă sau origine etnică, religie sau convingeri, handicap, vârstă sau orientare sexuală”.

Strategia privind egalitatea de gen a reamintit, de asemenea, importanța egalității de șanse în ceea ce privește participarea ca fiind un element esențial pentru democrația reprezentativă la toate nivelurile. Comisia s-a angajat să promoveze participarea femeilor ca alegători și candidați la alegerile din 2024 pentru Parlamentul European, în cooperare cu Parlamentul European și cu parlamentele naționale, cu statele membre și cu societatea civilă, inclusiv prin finanțare și prin promovarea de bune practici. Comisia și-a asumat, de asemenea, angajamente specifice în ceea ce privește posturile de conducere din cadrul administrației sale și angajamente privind sprijinirea statelor membre în elaborarea și punerea în aplicare a unor strategii mai eficace de creștere a numărului de femei în posturile de decizie.

În ceea ce privește chestiunea mai amplă a creării unui mediu de lucru mai favorabil incluziunii, Directiva 2019/1158 privind echilibrul dintre viața profesională și cea privată prevede formule flexibile de lucru pentru părinți și îngrijitori, iar Directiva 2006/54/CE privind punerea în aplicare a principiului egalității de șanse și al egalității de tratament între bărbați și femei în materie de încadrare în muncă și de muncă prevede, la rândul său, o protecție sporită împotriva discriminării pe criterii de gen.

Recomandarea Comisiei din 2023 referitoare la procese electorale incluzive și reziliente conține recomandări privind egalitatea de gen și identifică o serie de măsuri relevante adresate statelor membre.

Regulamentul privind serviciile digitale, recent adoptat, și viitoarea Directivă privind combaterea violenței împotriva femeilor urmăresc să protejeze mai bine utilizatorii prin garantarea drepturilor fundamentale online, prin instituirea unui cadru solid de transparență și de asumare a responsabilității pentru platformele online, precum și prin asigurarea unui cadru de referință unic și uniform în întreaga UE. Aceste acte obligă, printre altele, platformele online mari să ia măsuri eficace de atenuare pentru a aborda riscurile sistemice, inclusiv în ceea ce privește discursurile ilegale de incitare la ură sau violența cibernetică împotriva femeilor. Așa-numita directivă anti-SLAPP urmărește să protejeze mai bine politicienii, jurnaliștii, activiștii și alte persoane de amenințarea unor acțiuni în justiție nefondate și abuzive, care încearcă să îi reducă la tăcere pe cei care lucrează în interes public.

Odată cu recentul acord referitor la Directiva privind combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice, statele membre vor trebui să instituie noi instrumente de combatere a violenței și a discursurilor de incitare la ură împotriva femeilor, offline și online, un rol important urmând să fie jucat de platformele online.

Anul viitor, se va sărbători cea de a 30-a aniversare a Declarației de la Beijing și a Platformei de acțiune de la Beijing (BPfA) din 1995 dedicate femeilor, dezvoltării și păcii. Platforma de la Beijing reamintește că egalitatea în procesul decizional este esențială pentru capacitatea femeilor. În plus, Convenția asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei (Convenția CEDAW) proclamă dreptul de a participa la viața publică și politică, cu obligația de a lua toate măsurile adecvate pentru a pune capăt discriminării femeilor în viața politică și publică și pentru a se asigura că femeile, în condiții de egalitate cu bărbații, au dreptul de a vota și de a candida la alegeri, de a participa la afacerile publice, de a deține funcții publice și de stat și de a participa la activitățile relevante ale societății civile.

Această dezbatere va oferi ocazia de a discuta despre mecanismele și măsurile necesare pentru promovarea egalității de gen în procesul decizional la nivelul UE și la nivel național. Acestea ar putea include măsuri instituționale și structurale la nivel național, cum ar fi reforme ale sistemelor electorale, cote obligatorii sau opționale la nivel de partide, obținerea echilibrului de gen în organele de conducere ale organismelor cu responsabilități în materie electorală, corelarea alocării fondurilor publice către partidele politice cu paritatea de gen, redefinirea structurilor de muncă și promovarea integrării perspectivei de gen, inclusiv o mai bună colectare a datelor, dar și formare, mentorat, finanțare și alte tipuri de sprijin pentru candidate, în special pentru femeile tinere și femeile din grupurile minoritare subreprezentate. Având în vedere sexismul, hărțuirea și violența la care sunt supuse în special politicianele, ar trebui să se acorde atenție măsurilor de combatere a stereotipurilor de gen, a discursurilor de incitare la ură și a hărțuirii offline și online.

În contextul viitoarelor alegeri pentru Parlamentul European și ca parte a eforturilor sale de a crește vizibilitatea politicilor vizând egalitatea de gen în cadrul Consiliului, președinția belgiană propune acest subiect spre discuție și schimburi de experiență și de bune practici, în vederea garantării unui mediu sigur și egal pentru femei în viața publică.

În acest context, miniștrii sunt invitați să organizeze o dezbatere de orientare cu privire la următoarele întrebări:

- 1. Ce strategii și mecanisme a elaborat țara dumneavoastră la nivel național pentru a crește reprezentarea femeilor în procesul decizional și pentru a promova egalitatea de gen în rolurile de conducere?*
- 2. Ce inițiative pot fi luate la nivelul UE pentru a atinge obiectivul menționat mai sus?*